

MVG

Information från Miljösamverkan Västra Götaland
nr 4 juni 2000

[Borra utan kadmium](#)

[Radikalt minskade giftutsläpp till skärgården](#)

[Blästring av fartygsskrov](#)

[Uppföljning av Miljöanpassad upphandling, hur då?](#)

[Hälsoskadligt buller](#)

["I stan utan min bil" 22 september 2000](#)

[Varje kommun bör ha en policy för flamskydd](#)

[MVG](#)

[Kontakta oss](#)

[Kurser, seminarier, informationsmöten](#)

Borra utan kadmium

Det största användningsområdet för den giftiga tungmetallen kadmium är slutna nickelnickelkadmiumbatterier i uppladdningsbara sladdlösa apparater.

Sedan början av 1990-talet har det funnits miljöanpassade alternativ i form av nickelmetallhydrid- (NiMH) och litiumjonbatterier. NiMH-batterierna användes främst i mobiltelefoner, trådlösa telefoner, rakapparater och eltandborstar. Vi har också sett hur den svenska kadmiumförbrukningen i slutna batterier har minskat kraftigt

Däremot kunde metallhydridbatterier inte användas i apparater med högt energiuttag t.ex. bormaskiner och skruvdragare. De har utgjort de slutna nickelnickelkadmiumbatteriernas sista fäste på den svenska marknaden.

Men nu har något hänt. För ett år sedan genomförde jag en enkät hos ett stort antal försäljningsställen i Göteborg. Enkätsvaren visade att det ute i handeln fanns sladdlösa bormaskiner, skruvdragare och till och med dammsugare med metallhydridbatterier. Metallhydridtekniken har nu utvecklats så att batterierna fungerar effektivt även för dessa typer av apparater. Därmed har det sista stora fästet för slutna

nickelkadmiumbatterier börjat falla.

Enligt flera stora tillverkare (t.ex. Makita och Panasonic) har metallhydridbatterierna utvecklingsmöjligheter och fördelar som nickelkadmiumbatterierna saknar. Man har redan kunnat utveckla starkare, lättare och mer uthålliga uppladdningsbara verktyg. Till detta kommer miljöfördelarna.

EU-kommissionens miljödirektorat har lagt ett förslag till nytt batteridirektiv med förbud mot nickelkadmiumbatterier inom sådana områden där det finns mer miljöanpassade alternativ. Förbudet skall enligt förslaget träda i kraft år 2008. Förslaget kommer att behandlas genom sedvanliga turer inom kommissionen och parlamentet m.m. innan kommissionen fattar ett beslut.

Batteriindustrin (European Portable Batteries Association) och Internationella Kadmiumföreningen lobbar kraftig i Bryssel för att förhindra eller försena ett förbud. Dessutom finns det länder i Europa som har tillverkning av nickelkadmiumbatterier. Det är därför osäkert om det blir ett förbud - eller när.

Å andra sidan - hur det än går i Bryssel så är den nya tekniken redan här. Den är ute i handeln. Vi behöver inte vänta på ett eventuellt EU-förbud.

Budskapet är enkelt: Köp inte apparater med nickelkadmiumbatterier. Sälj inte apparater med nickelkadmiumbatterier. Det finns miljöalternativ som fungerar lika bra - eller bättre.

Bo Svärd, tel 031-61 26 94, bo.svard@SNABELMiljo.goteborg.se

[Till Innehåll](#)

Radikalt minskade giftutsläpp till skärgården

Projektet "Mindre gift på drift" har granskat fem stora problemområden när det gäller miljöbelastningen på vår skärgård och andra vattendrag. Det handlar om oerhört stora kolväteutsläpp från utombordsmotorer, ett stort test av nya mindre giftiga båtbottnfärger, åtgärder på ett hittills oreglerat område - bunkring till havs, en genomgång av kemikalieflooran på fartyg samt hur man skall minska de ständigt pågående oljeutsläppen från mindre nogräknade fartyg. Rapporten ingår som en del i regeringens s.k. Skärgårdsuppdrag till vissa

länsstyrelser.

Kemikalieprojektet "Mindre gift på drift" har utförts på uppdrag av Länsstyrelsen i Västra Götaland och Göteborgsregionens kommunalförbund (GR). Arbetet har utförts av Jan Ahlbom, Länsstyrelsen, och Ulf Duus, fristående toxikolog. Ett genomförande av förslagen som på ett avgörande sätt bidrar till en bättre miljö i våra vattenområden pågår för närvarande. I detta fortsatta arbete är förutom Länsstyrelsen och GR även Västra Götalandsregionen och Business Region Göteborg (BRG) involverade.

För mer information kontakta Lennart Lagerfors, tel: 031-335 51 11, [lelSNABELAgbgreg.kommunalforbund.se](mailto:lennart.lagerfors@lelSNABELAgbgreg.kommunalforbund.se)

[Till Innehåll](#)

Blästring av fartygsskrov

I MVG nr 3 informerades om projektet "Blästring av fartyg vid kaj och i docka". Blästring av fartyg ger upphov till giftigt blästeravfall som i finfördelad form hamnar i vattnet. Detta är ett angeläget problem att komma till rätta med och därför har Göteborgsregionens kommunalförbund nu påbörjat ett projekt för att få fram ett gemensamt ställningstagande till hur dessa frågor skall hanteras i fortsättningen. För att underlätta detta skall projektledare Sigvard Carlsrud vid Göteborgs Miljöförvaltning ta fram en handbok för blästring av fartyg. Utifrån handboken kommer sedan anvisningar för hur frågorna bör hanteras i Göteborgsregionen tas fram. Vi avser att sprida materialet till kommunerna i Västra Götaland och Halland.

För mer information kontakta Monica Lundberg, tel: 031-335 54 79, [molSNABELAgbgreg.kommunalforbund.se](mailto:monica.lundberg@molSNABELAgbgreg.kommunalforbund.se)

[Till Innehåll](#)

Uppföljning av Miljöanpassad upphandling, hur då?

Inom Miljösamverkans projektgrupp MAU (miljöanpassad upphandling) har frågan om hur upphandlingen ska kunna följas upp diskuterats.

Intresse för denna fråga finns också hos inköparna i länet, det har den nyligen genomförda enkäten visat.

Det är naturligtvis viktigt att kunna följa utvecklingen av inköp som görs med särskilda miljökrav. De allra flesta kommuner i länet har en policy som säger att upphandling ska ske med miljökrav, det visade enkäten också. Men hur går det egentligen? Inköparna har i enkätsvaren i allmänhet bedömt att miljökrav ofta får genomslag i upphandlingen av vissa produktgrupper, exempelvis papper och rengöringsmedel, medan det mer sällan är så för t.ex. bygg- och inredningsmaterial. De flesta inköparna bedömer också att den miljöanpassade upphandlingen ökar i kommunen.

Men sker det verkligen en ökning av MAU, och är det i så fall i önskvärd takt? Och vilka skillnader finns mellan olika förvaltningar i kommunen? Var ska man göra extra ansträngningar för att bli bättre?

Dessa frågor torde vara viktiga såväl för politiker och inköpschefer som för enhetschefer och andra verksamhetsansvariga. För att kunna svara på frågorna och följa utvecklingen år från år inom kommunen som helhet, för olika förvaltningar och för olika varugrupper behövs mer exakta instrument för uppföljning, och det är detta vår projektgrupp hoppas kunna bidra till.

Två olika principer för uppföljningen kan tänkas, kontering respektive leverantörsstatistik.

Kontering

Vid konteringen används en särskild kodsiffra för att ange att inköpet var miljöanpassat. Genom kommunens ekonomisystem kan man sedan göra utdrag för olika perioder, förvaltningar, produktgrupper etc, och få fram uppgifter om andelar och belopp för miljöanpassade inköp.

Detta är möjligt, men flera problem finns: Befintligt redovisningssystem kan behöva göras om för att också kunna inrymma en miljökod. En faktura avser ofta flera produkter, några kan vara miljöanpassade, andra inte. Det innebär då att den som konterar måste "slå isär" fakturan till flera konteringar, det kan i många fall innebära ett mycket betydande merarbete. Konteringarna sköts av en rad personer ute i olika verksamheter, det är därigenom svårt att garantera enhetlig kontering, många missar kommer att ske på grund av stress, bristfälliga instruktioner eller ointresse.

Leverantörsstatistik

Leverantörerna får i sina listor ange vilka produkter som är miljöanpassade (så sker redan ofta avseende miljömärkta produkter). Till kommunen får de senare redovisa vilka leveranser som skett, och då göra detta på ett sådant sätt att andel och belopp av miljöanpassade produkter kan utläsas.

Resultatet kan i princip bli detsamma som när konteringsmetoden används, men det blir mer tillförlitligt och innebär betydligt mindre arbete.

Problem som finns också med denna metod är gränsdragningen för vilka produkter som ska tas med i kategorin "miljöanpassade". Miljömärkta (Svan, Falk, EU-blomma, KRAV) är enkelt. Likaså produkter som klarar kriterierna för denna märkning utan att vara märkta. Men därutöver kan produkter klara (andra) uppställda miljökrav i upphandlingen eller de kanske till viss del uppfyller dessa krav. Inköparen kan ange för leverantören vilka av dessa som ska tas med i redovisningen av miljöanpassade leveranser. Men kanske bör det göras i ett par-tre olika "klasser", beroende på i hur pass hög grad miljökraven klarats, eller beroende på hur pass säker bedömningen av miljöegenskaperna för produkten över huvud taget är. Det är alltså viktigt att vara noga så resultaten blir jämförbara över tiden och mellan olika förvaltningar, och även mellan olika kommuner.

I projektgruppen är vi övertygade om att leverantörsstatistik är den metod som man bör inrikta sig på.

Revision, kvalitetskontroll

Därtill behövs en annan typ av uppföljning, nämligen kvalitetskontroll eller revision av att levererade produkter verkligen har de miljöegenskaper som utlovats i anbudet.

Luleå kommun har i ett projekt gjort en sådan revision. Ett antal genomförda inköp granskades närmare för att se om avtalade miljökrav verkligen hölls. Resultatet visade på en del brister, och även att många upphandlingar gjordes vid sidan av avtal.

Arbetet med att genomföra revisionen var ganska omfattande, men det förefaller klart att sådana, om än stickprovsvisa, kontroller bör göras återkommande för att leverantörerna ska känna att de har ögonen på sig. Förmodligen finns det en del pengar att tjäna också om man även passar på att granska andra utlovade egenskaper än de som rör miljön.

Fortsatt arbete. Erfarenheter och synpunkter efterlyses!

Projektgruppen arbetar vidare med frågan att ge vägledning till uppföljning. Inriktningen är att uppföljningen ska baseras på leverantörsstatistik, kompletterad med stickprovsvis revision av upphandlingen med granskning av levererade produkter.

Projektgruppen är mycket tacksam för synpunkter från inköpare och andra intresserade i länet på dessa frågor. Kanske finns det också

någon som gjort egna försök med uppföljning och revision som kan ha något intressant att berätta? Kontakta någon i projektgruppen, se rutan här intill.

Lasse Lind

[Till Innehåll](#)

Miljösamverkans projektgrupp Miljöanpassad upphandling

Anders Hultberg Miljö- och hälsoskyddskontoret Vänersborg
tel 0521-27 12 71

Kristina Sjöholm Hushållningssällskapen i Västra Götaland
tel 0521-26 04 50

Anita Andersson Länsstyrelsen
tel 0521-60 55 26

Bernt Hedlund inköpschef Trollhättan
tel 0520-49 70 33

Lars Sylvén Miljökontoret Mariestad
tel 0501-634 34 1

Lennart Blank WESTMA
tel 033-16 22 27

Maria Berglund Göteborgs Upphandlings AB
tel 031-61 36 39

Mikael Larsson inköpschef Vänersborg
tel 0521-27 14 58

Lasse Lind Projektledare Miljösamverkan Västra Götaland
tel 0532-714 47

(e-postadresser som fanns i ovanstående ruta inaktuella och har tagits bort 2003-02-07)

[Till Innehåll](#)

Hälsoskadligt buller

Miljösamverkans projektgrupp buller med deltagande från miljökontor, Länsstyrelsen och Regionens hörselvård har nyligen börjat arbeta.

Syftet är att inom ramen för delprojekt *Hälsoskadligt buller på diskotek m.m.* arbeta för att kraftigt minska risken för hörselskador som kan drabba besökare på bl.a. diskotek, konserter, gym och andra platser och arrangemang där höga ljudnivåer förekommer från musikanläggningar m.m. Många ungdomar riskerar livslånga hörselskador, främst i form av tinnitus. Tinnitus är en upplevelse av ljud, utan att det finns någon yttre ljudkälla, ibland dygnet runt. Det kan t.ex. låta starkt som reoplan, bormaskiner och tågvislor, eller svagare som fräsningar, susningar och pip, men också ett ständigt svagt ljud kan vara påfrestande.

Projektgruppens arbete inriktas på att ge stöd till information och tillsyn ute i kommunerna.

Efter en informationsfas är tanken att miljökontoren ska göra inspektioner med kontrollmätningar av ljudnivåerna.

En mall till kommunal policy för vilka krav på ljudmiljön som ska ställas i kommunens egna lokaler, t.ex. vid uthyrning av kommunala lokaler till olika arrangemang, hör till andra insatser som också planeras.

Mer information ges efter hand på Miljösamverkans hemsida och direkt till kontaktpersonerna på kommunernas miljökontor.

Lasse Lind

[Till Innehåll](#)

"I stan utan min bil" 22 september 2000

Miljödepartementet blev tydligen lite taget på sängen av Margot Wallströms och senare Kjell Larssons uppmaning/ uppmuntran till deltagande i EU:s Bilfria dag fredag 22 september i år, som nu hålls för andra gången.

Någon svensk samordnande myndighet är ännu inte utsedd. Och dessvärre har Svenska Lokaltrafikföreningen (SLTF) redan lagt sin rikstäckande kampanjdag den Geniala Dagen lördag 26 augusti. Vårt

gemensamma trafikbolag Västtrafik ska genomföra redan planerade aktiviteter då, men stödjer självfallet de kommuner som istället vill delta 22 september. Kommunerna får dock själva betala för sådana insatser. Nästa år är det i alla fall tänkt att slå ihop kampanjerna till den 22 september.

Men planering av aktiviteter till den 22 september i år har redan påbörjats i flera kommuner i Västra Götalandsregionen, till exempel Trollhättan, Borås och Ulricehamn. (I övriga Sverige deltar till exempel Karlstad, och flera städer i Skåne.) Regionens Folkhälsokommitté är intresserade av att vara med också.

Vi på Västra Götalandsregionens miljösekretariat kan ta på oss att samordna information och tips på aktiviteter och samarbetspartners från kommuner i regionen som vill delta nu (framförallt på vår webbplats) och eventuellt hjälpa till med att ta fram något gemensamt material.

Se gärna den internationella webbplatsen www.22september.org. Där finns till exempel det avtal städerna sluter och villkoren för deltagandet i denna EU- kampanj, samt en praktisk handbok för planering av de lokala aktiviteterna.

Har ni frågor eller rapporter om aktiviteter inför 22 september så kontakta mig. Jag vill också gärna veta om det finns någon trafikintresserad medarbetare på t ex miljö- eller stadsplanekontor som kan tänka sig att medverka som koordinator för den bilfria dagen i vårt län.

Information och tips om bilfria dagen finns på vår webbplats www.vgregion.se/miljo.

Ingrid Horner , Miljösekretariatet, 033-17 48 24
ingrid.horner@SNABELA.vgregion.se

[Till Innehåll](#)

Varje kommun bör ha en policy för flamskydd

För att minska risken för antändning av brännbara produkter tillsätts ofta flamskyddsmedel. Användningen av dessa medel har ökat starkt

under senare år.

Tyvärr har många av de medel som är effektivast från flamskyddande synpunkt visat sig ha negativ inverkan på miljön.

Flera flamskyddsmedel kan vara riskabla för miljö och hälsa, men bland dem som särskilt utpekats finns bromerade organiska flamskyddsmedel. PCB, som är ett sedan lång tid tillbaks väldokumenterat miljögift, liknar mycket dessa ämnen i spridningsmönster, uppbyggnad och skadeeffekter. Bromerade flamskyddsmedel är på samma sätt som PCB stabila och bioackumuleras vilket medför att de inte bryts ned i naturen och därför ansamlas i växter och djur.

Inom dåvarande Miljösamverkan Älvsborg togs skriften *Flamskyddsmedel, brandskydd och miljöpåverkan* fram 1997 och skickades ut till kommunerna i dåvarande Älvsborgs län. Nu i vår har den nytryckts och skickats också till övriga kommuner i Västra Götaland.

Skriften är ett underlag för att i varje kommun arbeta fram en policy för att undvika farliga flamskyddsmedel. Detta arbete bör bedrivas gemensamt av bl.a. miljökontor, räddningstjänst, byggnadsnämnd, fastighets- och inköpsansvariga.

Skriften har fått positiv uppmärksamhet av Räddningsverket som beställde en egen nytryckning för något år sedan.

Flamskyddsmedel, brandskydd och miljöpåverkan finns också i en internetupplaga på vår hemsida www.vgregion.se/miljo klicka på Miljösamverkan - Översikt - [14 Flamskyddspolicy](#)

Lasse Lind

[Till Innehåll](#)

MVG

Ägare: Västra Götalandsregionen

Ansvarig utgivare: Peter Holmberg, Miljösekretariatet tel 033-17 48 28

Redaktör: Lasse Lind tel 0532-714 47
Layout: Jenny Lönnqvist, Ordform, tel 0520-170 88
MVG finns också på Internet på www.vgregion.se/miljo under
Miljösamverkan

Bidrag till nästa nummer vill vi ha senast 1 september 2000
via e-post lasse.lindSNABELAmailbox.swipnet.se eller fax 0532-772
351

[Till Innehåll](#)

Kontakta oss

Projektledare Lasse Lind, tel 0532-714 47, fax 0532-772 351,
lasse.lindSNABELAmailbox.swipnet.se

Övriga i arbetsgruppen (namn, telefon, e-post):
Gudrun Törnström, Länsstyrelsen, 031-60 50 73,
gudrun.tornstromSNABELAo.lst.se

Ingela Höök, Länsstyrelsen, 031-60 52 18,
ingela.hookSNABELAo.lst.se

Leif Olofsson, Västra Götalandsregionen, 033-17 48 25,
leif.olofssonSNABELAvgregion.se

Herman Heijmans, Göteborgsregionens kommunalförbund, 031-335 51
12, hehSNABELAgbgreg.kommunalforbund.se

Jonny Sandström, Miljökontoret Trollhättan, 0520-49 74 71,
jonny.sandstromSNABELAtrollhattan.se

Eva Berglund, Bygg- och miljöförvaltningen Tibro, 0504-181 45,
eva.berglundSNABELAtibro.se

Bo Svärd, Miljöförvaltningen Göteborg, 031-61 26 94,
bo.svardSNABELAmiljo.goteborg.se

Anders Fransson, Miljökontoret Lysekil, 0523-192 25,
anders.franssonSNABELAlysekil.se

Sven-Åke Johansson, Älvsborgs kommunförbund, 0521-27 10 02,
sven-ake.johansson@SNABELAp.komforb.se

Beställning av material, kontakta Iris Lööf på Miljösekretariatet, tel
033-17 48 27, fax 033-17 48 05, iris.loof@SNABELAvregion.se

Till Innehåll

Kurser, seminarier, informationsmöten

Aktuella evenemang som Miljösamverkan arrangerar eller medverkar till i höst är så långt nu känt följande:

7 september i Grästorps. Inspirationsdag om ekologiska livsmedel, för kostchefer, inköpare och politiker. Inbjudan går ut före semestrarna från det särskilda projektet för ekologiska livsmedel i den offentliga sektorns kök i Västra Götaland (se artikeln Ett pussel för miljön i MVG nr 3)

13 och 14 september: Korta informationsmöten om inomhusmiljö på fyra orter för kommunernas förvaltningschefer och politiker inom skola, vård, omsorg och fastighetsförvaltning. Syftet är att informera om vikten av god inomhusmiljö, skyldighet att bedriva egenkontroll och behovet av att utbilda personalen för att klara detta. Medverkande från Länsstyrelsen, miljökontor och Yrkesinspektionen berättar också om myndigheternas tillsyn. Tider och orter: Göteborg 13 september 8.30 - 10.30, Borås 13 september 14.00 - 16.00, Uddevalla 14 september 8.30 - 10.30, Skövde 14 september 14.00 - 16.00.

19 september i Skövde. Kursdag om inomhusmiljö och hälsa. Forskare presenterar kunskapsläget om olika inomhusmiljöfaktorer och betydelse för hälsan, för miljöinspektörer, allergikonstulenter, skolsköterskor, fastighetsförvaltare m.fl.

Preliminärt i oktober: Upptaktsmöte för tillsynsprojektet verkstadsindustri, med presentation av den tillsynshandledning som håller på att arbetas fram samt information från företag som arbetar med modern miljöanpassad teknik och reningsutrustning.

Preliminärt vecka 47 i Göteborg. Seminariedag enskilda avlopp. Arrangeras i samverkan med Göteborgsregionens Kommunalförbund, GR. Seminariet ska bl.a. redovisa kunskapsläget när det gäller kretsloppsanpassade avlopp, samt administration och handläggning av

avloppsärenden med hänsyn till miljöbalkens regler

Detaljerad information och anmälningsblanketter läggs efter hand in på Miljösamverkans hemsida www.vgregion.se/miljo klicka på Miljösamverkan - [Kurser m.m.](#)

[Till Innehåll](#)

[Åter till Miljösamverkans startside](#)

Inlagd/updaterad 2003-02-07 Informationsansvarig: [Lasse Lind](#)

Miljösamverkan Västra Götaland, Miljösekretariatet, Västra Götalandsregionen
Box 1726, 501 17 Borås, tel vx 033-17 48 00.